

LA MILLORA DE LA QUALITAT DEL CREIXEMENT

AGUSTÍ SALA
BARCELONA

Un dels reptes d’una economia és la transferència tecnològica, és a dir, passar del coneixement fruit de la recerca científica i tecnològica a solucions o aplicacions pràctiques per al mercat. En 13 dels 23 indicadors del Regional Innovation Scoreboard (RIS) de la Comissió Europea, creat per identificar punts forts i dèficits en relació amb les regions capdavanteres d’Europa en innovació, Catalunya encara està per sota de la mitjana de la Unió Europea (UE).

El fet és que Catalunya millora en transferència tecnològica, però no prou. I la distància és més gran encara si es compara amb el top 10 de regions innovadores, format per Estocolm (Suècia), Hovedstaden (Dinamarca), Londres (Regne Unit), Zúric (Suïssa), l’Alta Baviera (Alemanya), Ticino (Suïssa), el sud-est d’Anglaterra (Regne Unit), Hèlsinki-Uusimaa (Finlàndia), la Suècia occidental (Västsverige) i la Suècia meridional (Sydsverige). De totes maneres, mentre que el 2023 Catalunya es trobava 43,6 punts per sota de la mitjana d’aquestes regions de referència, el 2025 s’ha escurçat a 33,2 punts.

Les dades evidencien, en tot cas, un desequilibri estructural que cal abordar, segons conclou el primer dels treballs de la Iniciativa per a la Productivitat i la Innovació (IPI), impulsada pel Cercle d’Economia, i amb un consell assessor presidit pel professor d’economia i catedràtic de l’Iese Xavier Vives. Aquest primer treball que emmarca una pròxima sessió de debat es titula *Del laboratori al mercat: com assegurar una transferència tecnològica amb impacte?*

Marató, no pas esprint

Les primeres conclusions fruit de l’anàlisi de dades i enquestes a personalitats dels sistemes català, basc i flamenc de transferència de tecnologia reflecteixen un dèficit de finançament i d’incentius, de coordinació i governança institucional, i una manca de concreció i continuïtat en les polítiques d’innovació, un excés de burocràcia i una recerca i desenvolupament (R+D) privades molt baixes. I les polítiques en favor de la productivitat i la innovació requereixen constància: “Són una marató, no un esprint”, i reclama perseverança i no canvis constants d’enfocament i orientació, afirma Vives. Una mostra de constància són dos casos d’èxit que s’han analitzat: el del País Basc i el de la regió belga de Flandes.

L’IPI té el suport del Banco Santander i de la Fundació per la Indústria del Gremi de Fabricants de Sabadell. La va posar en marxa l’anterior president del Cercle, Jaume Guardiola, i Teresa Garcia-Milà, el seu relleu, la va matenir i impulsar. L’informe conclou que Catalunya “té un ecosistema d’innovació d’estructura homologable a altres regions europees, així com un capital científic i institucional considerable”. El problema rau en les dinàmiques i els incentius per passar del laboratori al mercat, “que no estan plenament alineats”. “La distància entre el laboratori i el mercat no és només una

Catalunya millora en transferència de tecnologia però no prou

El Cercle d’Economia reclama un pacte de país sobre R+D que inclogui finançament, polítiques i governança

Comparativa entre Catalunya, el País Basc i Flandes en una selecció d’indicadors socioeconòmics i d’innovació

En general, tret que s’indiqui el contrari, s’ha fet servir l’any de l’última dada disponible

	CATALUNYA	PAÍS BASC	FLANDES
	72 (Strong innovator)	81 (Strong innovator)	23 (Innovation leader)
Posició RIS 2025			
Població total	8.012.231	2.227.684	6.838.869
Increment de població des del 1990	0,3211	0,0523	0,1915
Taxa d’atur	0,089	0,081	0,038
Taxa d’ocupació	0,757	0,742	0,7685
Despesa en educació com a % PIB	3,96	5,35	5,4
Despesa en R+D (% PIB) total, 2021	1,78	2,32	3,65
Despesa en R+D (% PIB) administració pública, 2021	0,32	0,15	0,41
Despesa en R+D (% PIB) educació superior, 2021	0,37	0,37	0,56
Despesa en R+D (% PIB) sector privat (inclou empreses i fundacions sense ànim de lucre), 2021	1,1	1,8	2,69
% de població amb educació superior sobre el total de població activa	45,9	56,2	44,6
Taxa d’ocupació a sectors ‘high-tech’	6,4	4,8	5,4
% de titulats en ciència i tecnologia (HRST) sobre el total de població activa	52,9	63,2	55,6
Personal dedicat a R+D (per cada 1.000 habitants)	29	27,1	-
Nombre de patents per milió d’habitants	89,78	145,48	252,77
Intensitat de la innovació del total d’empreses	1,31	1,83	-
% pimes sobre total empreses	0,998	0,998	-
% Microempreses (0-9 treballadors) sobre el total d’empreses	0,95	0,94	-
% Mitjanes empreses sobre el total d’empreses	0,007	0,009	-

Font: Elaboració pròpia de la Iniciativa per la Productivitat i la Innovació (IPI del Cercle d’Economia) a partir de les dades de diferents fonts oficials (Eurostat, Idescat, INE, Eustat, Statistics Flanders) / Gràfic: ARA

Imatge d’arxiu d’un laboratori.

qüestió tècnica o de finançament; és una qüestió de visió, d’arquitectura institucional i de prioritats compartides”, diu Vives. Segons ell, “millorem, però no prou segons els indicadors europeus”.

A Catalunya a més de la potència investigadora destaca l’ecosistema de *start-ups*, amb més de 2.200 actives, centres tecnològics, com Leitat o Eurecat, universitats com la UB i la UPC amb oficines de transferència de coneixement, o grans empreses que innoven com ara Seat, Grifols o Almirall. Però hi ha barreres. Els autors avisen que “no n’hi ha prou amb desplegar plans, estratègies, instruments o línies de finançament si no existeix una estratègia coherent de país que defineixi les àrees de prioritat, el tipus d’innovació que es vol promoure i els indicadors amb què s’avaluarà el progrés, i no menys important: un pressupost associat estable que estigui a l’altura dels reptes que hem anat desgranant”. A Catalunya, dels pressupostos del 2024 es van destinar 1.000 milions a R+D+I, una part dels quals per a transferència tecnològica, a través de diferents programes. S’hi sumen dos elements, el pla Lidera, fins al 2030, i el Pacte Nacional per a la Indústria 2022-2025.

Una altra mancança és la baixa capacitat de les pimes d’innovar en productes i processos i de col·laborar, amb més proporció de microempreses i menys d’empreses mitjanes que a Europa, cosa que limita el pes de la transferència tecnològica. També hi ha una manca d’incentius en el sector investigador. Destaquen, per exemple, “els obstacles burocràtics que entorpeixen la creació de *spin-offs* i *start-ups* de base científica”.

De la fragmentació al pacte

Els autors aposten per superar la fragmentació i la descoordinació institucional amb “una estructura de governança integrada i estable” que “hauria de ser el resultat d’un pacte entre partits polítics, administracions, sistema de recerca, teixit empresarial i entitats intermediàries”.

En tot cas, aquestes conclusions es basen en les dades del RIS, un instrument valuós però amb limitacions que pot amagar desequilibris rellevants. Estudis com el de Cotec, una fundació privada dedicada a promoure la innovació, proposen metodologies alternatives que millorarien la posició de Catalunya. És per això que des de l’IPI aposten per “avançar cap a un model d’avaluació més robust que consideri tant la qualitat com la rellevància dels resultats generats”.

L’informe compara Catalunya amb el País Basc, amb una orientació al teixit productiu, basada en la col·laboració estable entre centres tecnològics i empreses; i la regió belga de Flandes, amb un ecosistema altament especialitzat. Al País Basc, el sistema és el resultat “d’un compromís institucional continuat des dels anys vuitanta i d’una aposta estratègica per la transferència de tecnologia”. El sistema flamenc es caracteritza per una estructura col·laborativa, no competitiva, i altament especialitzada, orientada a donar resposta a les necessitats de les empreses i les administracions públiques. ■

Un consell de savis per ser més productius

L’IPI té un consell assessor presidit per Xavier Vives. En formen part Teresa Garcia-Milà, Oriol Aspachs, Pepe Agell, Clara Campàs, Pau Relat, Xavier Ferràs, Núria Mas i Miquel Puig, entre d’altres. El projecte també compta amb una secretaria tècnica formada pels economistes Lluís Torrens i Elisenda Lamana. El comitè executiu el formen, a més de Vives, Miquel Nadal i la secretaria tècnica. La iniciativa té el suport del Banco Santander i la Fundació per la Indústria del Gremi de Fabricants de Sabadell.